

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ**

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ

**«БУЛЛИНГТІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ:
ТЕОРИЯ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ**

22 мамыр, 2024 жыл

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
«АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ БУЛЛИНГА:
ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА»**

22 мая, 2024 года

АСТАНА

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ**

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ

**ӘЛЕУМЕТТІК ҒЫЛЫМДАР ФАКУЛЬТЕТІ
ПЕДАГОГИКА КАФЕДРАСЫ**

**«БУЛЛИНГТІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ: ТЕОРИЯ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ**

22 мамыр, 2024 жыл

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
«АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ БУЛЛИНГА: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА»**

22 мая, 2024 года

**Астана
22 мамыр, 2024 ж.**

УДК 159.922.7

ББК 88.8

Б 83

Бас редактор/главный редактор:

Асылбекова М.П. – педагогика кафедрасының меңгерушісі, п.ғ.к., профессор (заведующая кафедрой педагогики, к.п.н., профессор)

Б 83 «Буллингтің өзекті мәселелері: теория және практика» халықаралық ғыл.-прак. конф. материалдар жинағы (22 мамыр, 2024 жыл) = Сборник материалов межд. науч.-прак. конф. «Актуальные вопросы буллинга: теория и практика» (22 мая, 2024 года). / Бас ред./гл. ред.: Асылбекова М.П./ – Астана: «Бұлатов А.Ж.» ЖК, 2024. – 468 б. (с.)

ISBN 978-601-326-780-7

Жинаққа Қазақстан және шетел ғалымдарының, ЖОО оқытушыларының мектеп мұғалімдерінің, студенттер, магистранттар, докторанттардың мақалалары енгізілген.

В сборник включены статьи казахстанских и зарубежных ученых, преподавателей вузов, школьных учителей, студентов, магистрантов, докторантов.

BR18574152 «Балаларға қатысты буллингтің алдын алу шараларын әзірлеу және оның өзекті аспектілерін зерттеу» тақырыбындағы 2023-2024 жылдарға арналған бағдарламалық мақсатты қаржыландыру жобасы аясындағы «Буллингтің өзекті мәселелері: теория және практика» халықаралық ғылыми-практикалық конференция.

УДК 159.922.7

ББК 88.8

ISBN 978-601-326-780-7

© «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КеАҚ, 2024

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

- Сомжүрек Б.Ж.** – ғылыми семинар төрағасы, әлеуметтік ғылымдар факультетінің деканы;
- Асылбекова М.П.** – педагогика кафедрасының меңгерушісі, п.ғ.к., профессор;
- Атемова К.Т.** – педагогика ғылымдарының докторы, профессор;
- Сейітқазы П.Б.** – педагогика ғылымдарының докторы, профессор;
- Шалғынбаева Қ.Қ.** – педагогика ғылымдарының докторы, профессор;
- Албытова Н.П.** – педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор;
- Сламбекова Т.С.** – педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор;
- Шолпанкулова Г.К.** – педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор;
- Жубакова С.С.** – педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент;
- Жукенова Г.Б.** – педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент;
- Махадиева А.К.** – философия докторы (PhD), доцент м.а.
- Балтабаева Ж.Б.** – магистр, аға оқытушы

ЧЛЕНЫ ОРГКОМИТЕТА:

- Сомжүрек Б.Ж.** – председатель научного семинара, декан факультета социальных наук;
- Асылбекова М.П.** – заведующая кафедрой педагогики, к.п.н., профессор;
- Атемова К.Т.** – доктор педагогических наук, профессор;
- Сейітқазы П.Б.** – доктор педагогических наук, профессор;
- Шалғынбаева Қ.Қ.** – доктор педагогических наук, профессор;
- Албытова Н.П.** – кандидат педагогических наук, профессор;
- Сламбекова Т.С.** – кандидат педагогических наук, профессор;
- Шолпанкулова Г.К.** – кандидат педагогических наук, профессор;
- Жубакова С.С.** – кандидат педагогических наук, доцент;
- Жукенова Г.Б.** – кандидат педагогических наук, доцент;
- Махадиева А.К.** – доктор философии (PhD), и.о. доцента.
- Балтабаева Ж.Б.** – магистр, ст. преподаватель.

5. Гребенкин Е.В. Профилактика агрессии и насилия в школе. Р-н/Д: Феникс. 2006. -160 с.

ҒТАМР 14.25.05

ОҚУШЫЛАРДЫҢ АҚПАРАТТЫҚ МӘДЕНИЕТІН ДАМЫТУДЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ- ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ

Нұрдин Нұрдаулет

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Ғылыми жетекшісі: Шолпанкулова Гулнар Кенесбековна

Андатпа. Мақала оқушылар арасында ақпараттық мәдениеттің дамуына ықпал ететін негізгі психологиялық-педагогикалық жағдайларды талдауға арналған. Жұмыста ақпараттық мәдениеттің мәнін түсіну, Білім беру ортасында психологиялық жайлылықты қалыптастыру, сыни тұрғыдан ойлауға үйрету, өзін-өзі реттеу дағдыларын қалыптастыру және ақпараттық кеңістіктегі мінез-құлықтың этикалық стандарттарын дамыту сияқты аспектілер қарастырылады. Автор оқушылардың ақпараттық сауаттылығын қалыптастыруға ықпал етіп қана қоймай, оларды қазіргі ақпараттық қоғамға тиімді және жауапты қатысуға дайындайтын білім берудегі кешенді тәсілдің маңыздылығын атап көрсетеді.

Annotation. The article is devoted to the analysis of the main psychological and pedagogical conditions that contribute to the development of Information Culture among students. The paper examines such aspects as understanding the essence of Information Culture, the formation of psychological comfort in the educational environment, teaching critical thinking, the formation of self-regulation skills and the development of ethical standards of behavior in the information space. The author emphasizes the importance of an integrated approach in education, which not only contributes to the formation of information literacy of students, but also prepares them for an effective and responsible participation in the modern Information Society.

Кілт сөздер: ақпараттық мәдениет, психологиялық-педагогикалық жағдайлар, сыни ойлау, өзін-өзі реттеу, ақпараттық кеңістіктегі этика, білім беру ортасы, ақпараттық сауаттылық

Keywords: information culture, psychological and pedagogical conditions, critical thinking, self-regulation, ethics in the information space, educational environment, information literacy

Қазіргі әлемде ақпараттық мәдениет жеке тұлғаны дамытудың маңызды аспектісіне айналуда. Ақпараттық кеңістікте шарлау, алынған ақпаратты талдау және сыни тұрғыдан бағалау қабілеті оқушылардың оқудағы жетістігі мен кейінгі өмірінде шешуші рөл атқарады. Сондықтан ақпараттық мәдениетті

қалыптастыру білім беру жүйесінің басым міндеттерінің біріне айналады.

Білім берудің қазіргі сапасы, көптеген ғалымдардың пікірінше, студенттердің кез-келген пән бойынша белгілі бір білімді игеруіне ғана емес, сонымен қатар тәуелсіздікті, жеке жауапкершілікті, шығармашылық қабілеттер мен жеке қасиеттерді дамытуға, соның ішінде ақпарат ағындарын бағдарлай білуге және ұмтылуға, қазіргі ақпараттық қоғамда тиімді жұмыс істеуге бағытталуы керек.

Бұл мәселелерді байыпты шешу үнемі өсіп келе жатқан көлемдер мен әртүрлі ақпарат ағындарын терең игермей мүмкін емес. Бұл бірқатар ғалымдардың пікірінше [4] Қазіргі қоғамдағы ақпараттық мәдениеттің рөлінің маңыздылығын анықтайды. Бүгінгі таңда ең қуатты компьютерлер мен компьютерлік желілер, жинақталған ақпараттық ресурстардың үлкен көлемі, егер адам Ақпараттық мәдениетті дамытпаса, адам мен қоғам алдында тұрған мәселелерді шешуге әкелмейтіні белгілі болды.

Ақпараттық мәдениетті тәрбиелеу процесі қоғамның барлық салаларында, атап айтқанда білім беруде жүзеге асырылған жағдайда ғана максималды тиімділікке жетеді.

Біз қарастырып отырған мәселе ақпараттық мәдениетті тәрбиелеумен байланысты болғандықтан, "тәрбие", "ақпараттық мәдениет" ұғымдарын анықтауға тоқталу керек.

Біздің зерттеуіміз үшін Н.А. эверттің білім беру-бұл студенттің жеке басын өсіруге бағытталған қолдау, сүйемелдеу және бағдарлау процесі деген тұжырымдары өте өзекті [5].

Біздің ойымызша, ақпараттық мәдениеттің көп қырлы тұжырымдамасының барлық аспектілері келесі анықтамада толық көрсетілген [4]:

- тұлғаның ақпараттық мәдениеті-бұл ақпараттық дүниетанымның, ақпараттық сауаттылықтың және ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) саласындағы сауаттылықтың бірігуінен тұратын адамның жалпы мәдениетінің бөлігі.

Бұл мақалада оқушылардың ақпараттық мәдениетін дамытуға ықпал ететін психологиялық-педагогикалық жағдайларды қарастырамыз.

1. Ақпараттық мәдениеттің мәнін түсіну

Ақпараттық мәдениеттің дамуы туралы айтпас бұрын, бұл терминнің нені білдіретінін түсіну керек. Ақпараттық мәдениет-бұл тек компьютермен жұмыс істеу дағдысы немесе Интернеттен қажетті ақпаратты таба білу ғана емес. Бұл ақпаратты бағалау және сыни тұрғыдан талдау, ақпараттық кеңістікте өзін-өзі реттеу дағдыларын дамыту, сондай-ақ ақпаратты пайдаланудың этикалық аспектілерін қамтитын кешенді ұғым.

2. Психологиялық жайлылықты құру

Ақпараттық мәдениетті дамытудың негізгі шарттарының бірі-оқушы-лардың психологиялық жайлылығын қалыптастыру. Оқушылардың ақпаратпен жұмыс істеу кезінде өздерін сенімді және қауіпсіз сезінуі маңызды. Бұған мұғалім мен оқушы арасында сенімді қарым-қатынас орнату, сондай-ақ ақпараттық сауаттылықты дамыту бойынша арнайы тренингтер өткізу арқылы қол

жеткізуге болады.

3. Сыни тұрғыдан ойлауға үйрету

Ақпараттық мәдениеттің негізгі аспектілерінің бірі-сыни тұрғыдан ойлау қабілеті. Оқушылар ақпаратты тек сеніммен қабылдауды ғана емес, оны талдауды, сенімділік пен сәйкестікті тексеруді үйренуі керек. Ол үшін оқу процесіне сыни ойлауды дамытуға бағытталған тапсырмаларды қосу, сондай-ақ оқушылармен әртүрлі ақпарат көздері мен оларды бағалау әдістерін талқылау маңызды.

4. Өзін-өзі реттеу дағдыларын қалыптастыру

Қазіргі ақпараттық әлемде үлкен ақпарат ағынында адасып кету оңай. Сондықтан оқушыларды ақпараттық белсенділігін өзін-өзі реттеуге үйрету маңызды. Бұған басымдықтарды анықтау, ең маңызды ақпаратты таңдау, сондай-ақ Интернетте өткізілетін уақытты бақылау мүмкіндігі кіреді.

5. Ақпаратты пайдаланудың этикалық аспектілерін дамыту

Ақпараттық мәдениеттің маңызды аспектілерінің бірі-ақпараттық кеңістіктегі этикалық мінез-құлық. Оқушылар желідегі әрекеттерінің салдарын түсінуі, авторлық құқықты құрметтеуі, сондай-ақ интернетті пайдаланудың ықтимал қауіптері туралы білуі керек.

6. Ақпараттық технологияларды білім беру процесіне интеграциялау

Оқушылардың ақпараттық мәдениетін ойдағыдай дамыту үшін ақпараттық технологияларды білім беру процесіне біріктіру қажет. Бұл ақпараттың кең ауқымына қол жеткізуді қамтамасыз етіп қана қоймай, сонымен қатар оқушыларды заманауи коммуникация және ақпарат іздеу құралдарын тиімді пайдалануға үйретуге мүмкіндік береді. Ақпараттық технологияларды қолдану тек білім алумен ғана шектеліп қоймай, сонымен қатар сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға ықпал етуі маңызды.

7. Ата-аналар мен жұртшылықты қолдау

Оқушылардың ақпараттық мәдениетін ойдағыдай қалыптастыру үшін ата-аналар мен жұртшылық тарапынан қолдау қажет. Ата-аналар балалардағы ақпараттық сауаттылықты дамыту процесінде маңызды рөл атқарады, сондықтан олар білім беру процесінде қолданылатын әдістер мен тәсілдер туралы хабардар болуы керек. Сонымен қатар, бүкіл қоғамның ақпараттық сауаттылығын арттыруға бағытталған қоғамдық іс-шаралар мен науқандарды өткізу маңызды.

8. Оқытуға пәнаралық көзқарас

Ақпараттық мәдениетті дамыту оқытуға пәнаралық көзқарасты қажет етеді. Бұл дегеніміз, студенттер білімді тек жоғары мамандандырылған пәндер шеңберінде ғана емес, сонымен қатар олардың басқа білім салаларымен байланысы аясында да алуы керек. Мысалы, ақпараттық мәдениетті зерттеу әдебиет, тарих, әлеуметтік зерттеулер және басқалар сияқты пәндерге біріктірілуі мүмкін.

9. Оқу мазмұнын үнемі жаңарту

Ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуын және ақпараттық кеңістіктегі өзгерістерді ескере отырып, оқыту мазмұнын үнемі жаңартып оты-

ру қажет. Бұл оқу бағдарламалары мен әдістемелерін жаңартуды, сондай-ақ педагог кадрлардың біліктілігін арттыруды қамтиды. Осылайша ғана оқушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру процесінің өзектілігі мен тиімділігін қамтамасыз етуге болады.

10. Нәтижелерді бағалау және бақылау

Оқушылардың ақпараттық мәдениетін тиімді дамыту үшін олардың нәтижелерін жүйелі бағалау және мониторинг жүргізу қажет. Бұл оқу процесінде қол жеткізілген жетістіктер мен проблемалық сәттерді анықтауға, сондай-ақ оқушылардың қажеттіліктеріне сәйкес жұмыс әдістерін түзетуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, нәтижелерді бағалау оқушылардың оқуы мен дамуы үшін жауапкершілігін арттыруға ықпал етеді.

Оқушылардың ақпараттық мәдениетін дамыту қазіргі білім берудің негізгі аспектілерінің бірі болып табылады. Бұл міндетті табысты іске асыру үшін қолайлы психологиялық-педагогикалық жағдайлар жасау, ақпараттық технологияларды интеграциялау, ата-аналар мен жұртшылықты қолдау, оқытуға пәнаралық көзқарас, оқыту мазмұнын үнемі жаңарту және нәтижелерді жүйелі бағалау қажет. Осы шарттардың барлығы орындалған жағдайда ғана оқушылардың қазіргі ақпараттық қоғамға сәтті бейімделуіне мүмкіндік беретін ақпараттық мәдениеттің табысты қалыптасуына кепілдік беруге болады.

Р.В. Францтың пікірінше, ақпараттық мәдениет танымдық, іскерлік, өндірістік, білім беру және басқа да мәселелерді шешу үшін заманауи ақпараттық технологияларды қолдануда білім мен дағдыларды игеруді көздейді.

Оқушылардың ақпараттық қоғамдағы өмірге сәтті дайындалуы үшін олардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру үшін жағдай жасау қажет.

Р.В. Францтың көзқарасы бойынша, егер оқу процесінде студентке белгілі бір білім беріп қана қоймай, сонымен қатар мәселені шешуге шығармашылықпен қарау, қазіргі уақытта қажетті білімді өз бетінше алу қабілетіне үйретсе, ақпараттық мәдениетті қалыптастыру процесі сәтті болады. Сонымен қатар, ақпараттық мәдениетті қалыптастыру оқу процесін дұрыс ұйымдастырумен (педагогикалық өзара әрекеттесу) сәтті болады.

Білімді игеру көбінесе оқушылардың мұғалімнің бақылауын қалай қабылдайтынына, онымен қарым-қатынас формасына, қандай мақсатта жұмыс істейтініне байланысты. Сондықтан оқу процесін осылай ұйымдастыру, оның барлық қатысушылары өздерін жайлы сезінуі үшін өзара әрекеттесудің осы түрін таңдау маңызды.

Педагогикалық өзара әрекеттесу деп білім беру процесіне қатысушылар арасындағы байланыстың ерекше формасы түсініледі, оның барысында және нәтижесінде осы процеске қатысушылардың зияткерлік, эмоционалдық және белсенділік салалары байытылады. Бұл өзара әрекеттесуді дұрыс құру қажет.

Педагогикалық теория мен қолданыстағы практика оқушының өзі оқу пәні болған кезде оқыту жүйесінің тиімділігі артады, ал тәуелсіз іс-шаралар басымдыққа ие болады. Оқушыға субъект ретінде назар аудару мұғалімді саралау және жеке жұмыс қажеттілігіне әкеледі. Білім алушының жеке өсуіне педагогикалық өзара іс-қимылдың гуманистік бағыты ықпал етеді [2].

Осылайша, осы автордың пікірінше, ақпараттық мәдениетті қалыптастырудың негізгі педагогикалық шарттары: студенттердің өзіндік жұмысы, дұрыс құрылған педагогикалық қатынастар және педагогикалық өзара әрекеттесу.

Тағы бір тәсілді А.Г. Шабанов ұсынады. Автордың пікірінше, жеке тұлғаның ақпараттық мәдениеті артық ақпарат ағынында қажетті ақпаратты таңдау, оның пайдалылығын бағалау және болашақта қойылған міндеттерді шешуде мақсатты пайдалану мүмкіндігі деп түсініледі.

А.Г. Шабанов бөлген педагогикалық жағдайлардың ішінде білім алушылар мен білім алушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру бойынша оқу курстарын оқу кезінде білім беруді ізгілендіру сияқты жағдайды бөліп көрсетуге болады. Бұл қағида білім алушының жеке басының мотивациялық-типологиялық ерекшеліктеріне қоғамның ең жоғары құндылығы ретінде назар аударуды және жоғары зияткерлік, моральдық және физикалық қасиеттері бар азаматты қалыптастыруға көзқарасты күшейту болып табылады.

Тағы бір педагогикалық шарт-тұлғалық - белсенділік және мәдени көзқарастарға сүйену. Бұл тәсілде құрылымдық компоненттердің екеуі де бір-бірімен тығыз байланысты, өйткені жеке тұлға қызмет субъектісі ретінде әрекет етеді.

Жеке тұлғаның ақпараттық мәдениетін қалыптастырудың тұлғалық-бағдарланған процесінде оқушының әлеуетін ашу, іске асыру және дамыту үшін мұғалімнің позициясын ақпарат берушіден (бақылаушыдан) үйлестіруші (ұйымдастырушы) позициясына ауыстыру енгізілген.

Мәдениеттану тәсіліне сәйкес тұлғаның өзін-өзі анықтауы оның ойлау, әрекет ету, сезім, қарым-қатынас және мінез-құлық мәдениетіндегі өзін-өзі анықтауын білдіреді. Бұл тәсіл жеке тұлғаның ақпараттық мәдениетін қалыптастыруды жеке ашылу, өзіне мәдениет әлемін құру, мәдениеттер диалогы идеяларын дамыту процесі ретінде қарастырады, онда оған тән мағыналардың жеке, жеке өзектілігі пайда болады.

Ақпараттық мәдениетті қалыптастырудың тағы бір маңызды шарты-педагог пен білім алушылардың ақпараттық-білім беру ортасында жұмыс істеуге жедел, мотивациялық және рефлексивті дайындығы.

Мұғалімнің мотивациялық дайындығы мақсаттың мотивке айналуымен, яғни мұғалімнің бастамасы, бағыты мен ұйымдастырылуын қамтитын мінез-құлықты ішкі және физиологиялық басқарудың динамикалық процесінің болуымен байланысты. Білім алушылардың мотивациялық дайындығы деп олардың өз қызметінің процесі мен нәтижесіне бағдарлануы түсініледі.

Операциялық дайындық мұғалімдердің оқу ақпаратын ұсынудың заманауи әдістерін қолдана білуінде, іс-әрекеттің болжамды негізін қолдана білуінде көрінеді. Ол үшін мұғалімдер оқу материалын еркін меңгерген кезде білім алушылардың алдына мақсаттар мен міндеттерді нақты қояды, қызмет жоспарын талқылайды, нәтижелерді егжей-тегжейлі талдайды, қорытынды жасайды, қорытындылайды, басты нәрсені бөліп көрсетеді, пәнаралық байланыстарды пайдаланады.

Мұғалімнің рефлексивті дайындығы субъектінің педагогикалық іс-әрекетті білуінде немесе түсінуінде ғана емес, сонымен қатар басқалардың (білім алушылар, әріптес, ата-аналар) "рефлексивті", оның жеке ерекшеліктерін, эмоционалды реакцияларын және танымдық (таныммен байланысты) идеяларын қалай білетінін және түсінетінін анықтауда көрінеді. Білім алушылардың рефлексивті дайындығы екі көрсеткіштің көмегімен бағаланады: бір-бірімен өзара әрекеттесу процесіне рефлексия және ұжымдық шығармашылық нәтижесінде алынған өнімге рефлексия.

Автор назар аударатын келесі шарт-оқытудың белсенді әдістерін кешенді (қиындық, проблема, іскерлік ойын, нақты жағдайлар) қолдану. Жеке тұлғаның ақпараттық мәдениетін қалыптастыру кезінде оларды пайдалану келесі дидактикалық мәселелерді шешуге бағытталған: а) проблемалық дәрістерде, дәрістерде-әңгімелерде, ми шабуылының элементтерін қолдана отырып дәрістерде оқу ақпаратын жеткізу; б) ситуациялық мәселелерді шешу арқылы жаңа білімді бекіту; оқиғалар мен оқиғаларды талдау, проблемалық жағдайды сахналау; в) кейбір кәсіби бағдарланған дағдыларды жетілдіру; г) іскерлік Имитациялық ойындарда білім мен тәжірибе алмасуды жандандыру.

Соңғы шарт-білім алушылар мен білім алушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру процесінің мониторингін ұйымдастыру және қамтамасыз ету.

Мониторинг оқытушы мен білім алушылар арасындағы кері байланысты қамтамасыз ететін тұрақты және жедел диагностика арқылы іске асырылады. Ақпараттық мәдениетті қалыптастырудың педагогикалық технологиясындағы модульдік-рейтингтік оқыту жүйесінің көмегімен мониторинг білім алушылардың оқу-танымдық қызметінің аралық нәтижелері туралы білім алушыларды тұрақты хабардар етудің арнайы рейтинг-картасын жасау арқылы ұйымдастырылады. Рейтингтік картаны толтыру кезектілігі мақсатқа қарай ілгерілеуді бақылауға және қорытынды бағаны объективті түрде қоюға көмектеседі [3].

Н.Д. Лавриенко, студенттердің ақпараттық белсенділігін ынталандыратын ақпараттық мәдениеттің дамуына ықпал ететін педагогикалық жағдайлардың бірі-ақпараттық-бай білім беру ортасын қалыптастыру. Ақпараттық бай білім беру ортасы-бұл білім беру процесіне қатысушылардың ақпараттық қажеттіліктерін қанағаттандыруға қызмет ететін ақпараттық ресурстар мен ақпараттық технологияларды дамытудың қазіргі деңгейіне сәйкес мақсатты түрде құрылған білім беру ортасы.

Студенттердің ақпараттық мәдениетін қалыптастырудың маңызды педагогикалық шарты "ақпараттық мәдениет" курсының оқытудың теориялық негіздерін әзірлеу және оның педагогикалық әлеуетін іске асыру мүмкіндіктерін зерттеу болып табылады [1].

Педагогикалық жағдайлардың студенттің ақпараттық мәдениетін қалыптастыруға әсері туралы бірнеше ғалымдардың көзқарастарын талдай отырып, педагогикалық жағдайлар жеке тұлғаның ақпараттық мәдениетін қалыптастыру процесін басқару іс - әрекетінің процестерін байланыстырудың негізгі

негіздері деп айтуға болады. Педагогикалық жағдайлар әртүрлі болуы мүмкін. Бұған мыналар жатады: студенттердің өзіндік жұмысы, дұрыс құрылған педагогикалық қатынастар және педагогикалық өзара іс-қимыл; ақпараттық-қаныққан білім беру ортасын қалыптастыру; оқытудың белсенді әдістерін кешенді пайдалану; оқыту нәтижелерінің мониторингі және т.б. оқытудың сауатты құрылған педагогикалық шарттары білім алушыларда қоғам дамуының осы кезеңі үшін қажетті ақпараттық мәдениет деңгейін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Қорытынды

Оқушылардың ақпараттық мәдениетін дамыту-бұл мұғалімдер мен психологтар тарапынан кешенді көзқарасты талап ететін күрделі және көп қырлы процесс. Алайда, бұл күш-жігер ақталды, өйткені ақпараттық мәдениет тез өзгертін ақпараттық әлемге бейімделе алатын табысты және сауатты тұлғаны қалыптастыруда шешуші рөл атқарады.

Пайдаланған дереккөздер тізімі

1. Лавриенко Н.А. Педагогический потенциал курса и условия повышения его эффективности: Автореф. дис. - М., 2005. - Режим доступа: www.sigla.rsl.ru
2. Франц Р. В. Педагогическое взаимодействие в процессе самостоятельной работы учащихся как условие формирования информационной культуры школьников и студентов [Электронный ресурс]. - Режим доступа: www.september.ru
3. Шабанов А.Г. Формирование информационной культуры обучающихся и обучающихся как условие эффективности дистанционного обучения [Электронный ресурс]. - Режим доступа: www.muh.ru.
4. Артюшкин О.В. Формирование информационной культуры - новая задача в подготовке специалиста в вузе // Вестн. Хакас. гос. ун-та. Сер. 1: Информатика. - Абакан, 2003. - Вып. 5. - С. 9-12.
5. Эверт Н.А. Этика и деонтология педагога в обновленном образовании: учеб.-метод. пособие. - Красноярск, 2008. -352 с.

ҒТАМР 14.07.05

СТУДЕНТТІК ОРТАДАҒЫ КИБЕРБУЛЛИНГТІ АЛДЫН АЛУДЫҢ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕСІ

Муканова Нуржанат Ергеновна

Mukanova.nurzhanat@inbox.ru

8D01103 – «Педагогика және психология» БББ 1 курс докторанты,

Л.Н. Гумилев ат. ЕҰУ, Астана, Қазақстан

Аннотация. Мақалада жоғары оқу орындарында кибербуллинг мәселесінің пайда болуы мен оны алдын алу бойынша шетелдік зерттеулер талданған. Дәстүрлі буллингке қарағанда кибербуллингтің тез таралуы мен